

На основу члана 58. и 119. став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023), члана 16. и 17. Закона о предшколском васпитању и образовању ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон, 10/2019, 86/2019 - др. закон, 157/2020 - др. закон, 123/2021 - др. закон и 129/2021), члана 13. Статута ПУ „Пчелица“ Апатин и других релевантних подзаконских аката, а у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања Управни одбор ПУ „Пчелица“ Апатин, на својој седници одржаној дана 12.09.2024. године, доноси

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ПЧЕЛИЦА“ АПАТИН

RAZVOJ PREDŠKOLSTVA U APATINU

Fotografija vaspitne grupe dece školske 1898/1899. godine, u dvorištu zgrade zabavišta u Velikoj Močvarskoj ulici

U početku, ona ga vodi od 1898. godine do 1901/1902. (za raniji i ulica Miloša Obilića broj 24, a zatim u zgradu zabavišta u Velikoj Močvarskoj ulici 1)

Фотографија преузета из књиге Валерије Амбруш, васпитача ПУ „Пчелица“ Апатин

„Развој предшколства у Апатину“

Садржај

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	3
ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ	4
Локално окружење.....	4
Историјски развој институционалног предшколског васпитања и образовања.....	6
Организациона структура установе	7
Култура установе	10
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ПЧЕЛИЦА“ КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА	
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	10
Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм	
заједничког живљења	10
Понуда програма и услуга	13
Физичко окружење као димензија програма	14
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА И	
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ.....	15
Кризни догађај.....	17
Превентивне активности за стварање безбедне средине за живот и рад деце у установи...	17
Интервентне активности.....	18
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ ИНКЛУЗИЈЕ И ПРАКСЕ....	23
Повезаност са локалном заједницом	24
Рад са децом и породицама из осетљивих група.....	26
Транзиција и континуитет.....	27
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ	28
Праћење и вредновање остваривања предшколског програма установе.....	29

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предшколски програм сачињен је на основу Закона о основама система образовања и васпитања, Закона о предшколском васпитању и образовању и Правилника о општим основама предшколског васпитања и образовања „Године узлета“, а у складу је са Развојним планом установе.

Предшколски програм је заснован на анализи програмских активности у протеклом периоду, вредновањем ефеката мера за унапређивање квалитета рада, сагледавању потреба породица и деце, специфичностима наше предшколске установе и потенцијалима локалне заједнице.

Документ представља полазиште за флексибилно прилагођавање и конкретизовање концепције Основа програма у складу са контекстом групе и вртића.

Примена Основа програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ у нашој установи је започела 2022/2023. школске године. Његова функција је пружање основе за развијање квалитетног реалног програма, усклађеног са специфичностима установе и локалне средине, **а главни циљ је да сва деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити имају једнаке могућности за учење и развој.**

Предшколски програм је један од полазишта на основу којег установа израђује Годишњи план рада и Развојни план установе.

Полазишта за израду овог програма су:

- Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ – ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 16/2018)
- Закон о основама система образовања и васпитања – ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023)
- Закон о предшколском васпитању и образовању – ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон, 10/2019, 86/2019 - др. закон, 157/2020 - др. закон, 123/2021 - др. закон и 129/2021)
- Правилник о ближим условима за остваривање различитих облика и програма васпитно – образовног рада и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа ("Сл. гласник РС", бр. 80/2021)
- Правилник о стандардима услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања – („Сл.гласник РС“ бр. 61/2012).
- Правилник о стандардима квалитета рада установа – ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 14/2018 и 1/2024)
- Правилник о ближим условима и начину остваривања социјалне заштите деце у предшколској установи – („Сл.гласник РС“ бр. 131/2014).
- Правилник о ближим условима и начину остваривања неге и превентивно – здравствене заштите деце у предшколској установи („Сл.гласник РС“ бр. 112/2017).

I. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

Назив установе	<i>Предшколска установа „Пчелица“ Апатин</i>	
Адреса	<i>Апатин, Блок 112 , број 56</i>	
Телефон	<i>025/772-029; 773-455</i>	
Веб сајт	http://www.pcelicaapatin.com	
Веб мејл	office@pcelicaapatin.com	
Шифра делатности	8510	
Матични број и ПИБ	08027790	100962894
Датум оснивања	28.12.1965.	
Лого ПУ „Пчелица“		

1.1. Локално окружење

Град Апатин се налази у северозападном делу бачке равнице, на левој обали реке Дунав. Његов изузетно повољан географски положај, близина реке и природна богатства (плодно земљиште, шуме поред реке, обиље рибе и дивљачи) одувек су привлачиле људе, па се тако још у праисторији смењују културе Сармата, Келта, Гота и других народа. У VI веку овде долазе Словени, а 896. године Мађари и на овом простору оснивају своју државу у којој су Словени чинили већину становништва.

Апатин се први пут спомиње у писаним документима још 1011. године, а 1417. године се спомиње као посед деспота Стефана Лазаревића. Под турску власт је пао 1541. године и био под њом пуних 140 година. Године 1690. део избеглица из велике сеобе Срба под Арсенијем Чарнојевићем се досељава, а 1748. долазе немачки колонисти. 1760. године Апатин је доживео снажну експанзију занатства, рибарства, стамбене изградње, па је 1760. године проглашен за град и стално трговиште са посебним статусом. Кроз историјски развој претрпео је и катастрофалну поплаву у 18. веку, али се опорављао и развијао још снажније и брже, посебно у области индустрије, трговине, банкарства. Имао је тада чак 36 циглана где се производила чувена апатинска цигла. После Другог светског рата овде су досељене породице из Лике и национални састав становништва је промењен.

Апатин је седиште је општине, административни, привредни, просветни и културни центар. У свом саставу има 4 насељена места – Пригревица, Сонта, Свилојево и Купусина.

Према последњем попису становништва (2011. године), општина је доживела велики пад, тако да броји 28654 што је за 4159 становника мање у односу на попис из 2002. Године. Етнички састав је мешовит. Већину становништва чине Срби, затим Мађари, Хрвати, Румуни, Роми, Немци, Муслимани, ...

Општина Апатин налази се на крајњем западу Војводине и припада западно – бачком управном округу. Река Дунав је природна граница према Републици Хрватској, а на северу, односно југу

граница се са општинама Сомбор и Озаци. Бисер наше општине је «Горње подунавље» резерват природе и као такав је заштићено природно добро I категорије са специфичним комплексима ритских шума испресецаних каналима, адама, меандрима, у коме живе ретке врсте као што је орао белорепан и црна рода. Крајем прошлог века био је изузетно развијен индустријски град, а сада у њему ради свега неколико производних погона и Апатинска пивара. Сеоско становништво је делом запослено у фабрикама у Сомбору и Апатину, а мали број људи се бави пољопривредном производњом.

У непосредној близини града налази се бања «Јунаковић» смештена на ободу истоимене парк шуме. Њене лековите, термалне воде потичу са дубине од 700 м. Она има значајно место у здравственом туризму града.

Апатин поседује велики број зелених површина, уређену обалу Дунава, шеталиште, градску марину која прихвата мање јахте, чамце и бродове, спортска игралишта и мобилијаре за децу на више локација у граду што га чини мирним и пријатним местом за боравак.

У Апатину постоји једна основна школа, свако село има своју основну школу, затим Гимназија и средња школа «Никола Тесла», Средња техничка школа са Домом ученика и Основна музичка школа „Стеван Христић“.

У нашој општини делује и активно ради много спортских клубова (фудбал, кошарка, одбојка, рукомет, кајак, карате, атлетика, тенис, школа јахања) који су значајно потпомогнути од стране локалне самоуправе, а све у циљу развоја спорта и усмеравања младих и деце у правцу бављења спортом. Општински културни центар са градском галеријом „Меандер“, Народна библиотека «Миодраг Борисављевић», културно уметничка друштва у граду и селима, значајан су чинилац у неговању, стварању и популаризацији културе.

Месне заједнице, јавна предузећа, приватна предузећа, газдинства, установе, медијске куће – радио «Дунав» и радио Апатин, Телевизија Апатин, удружења која негују традицију – Удружења жена у Апатину и селима, удружење за бригу и заштиту животиња «Њушкица», ловачка и риболовачка удружења и организације, Међународни природњачки центар Апатин, заједно са свим другим чиниоцима друштвеног живота су веома значајни партнери у реализацији наше делатности, јер својим укупним ресурсима - људским и материјалним омогућавају реализацију реалног програма.

Све напред наведено чини контекст у којем одрастају наше пчелице.

Везе са окружењем најпре се стварају у оквирима које одређује породица, да би се, поласком детета у вртић, оно укључило у процес који те везе проширује и обогаћује омогућујући детету даљи развој његових потенцијала.

Наш задатак је да све расположиве ресурсе у окружењу (природне, културно-историјске, образовне, занатске, производне, рекреативне, људске...) користимо промишљено, у највећој могућој мери, како бисмо, осим осталог, код наше деце изградили осећање да припадају свом окружењу и да оно припада њима.

Откривамо, стварамо и користимо нова места за учење. Отварамо, развијамо, продубљујемо и проширујемо наше пројекте. Водимо децу у свет истраживања, рађања нових интересовања, тражења одговора, активног учења прожетог осећањем задовољства, радости и личне сатисфакције. Градимо код деце осећај заједништва, укључености, одговорности, аутентичности, прихватања различитости, важности.

Историјски развој институционалног предшколског васпитања и образовања на територији наше општине

Оно што са поносом истичемо је 144. године дуга традиција институционалног предшколског васпитања и образовања на овим просторима јер је прво „забавиште“ у Апатину отворено далеке 1881. године. Његово оснивање је произашло из потребе тамошњих породица да се обезбеди чување деце док родитељи раде. Даљи развој текао је у правцу отварања нових зграда и повећања броја уписане деце, тако да 1911. године ради шест „забавишта“ са шест «забавиља», на шест различитих места у граду, како свако дете не мора да пређе више од 500 метара док не стигне у свој вртић.

До 1922. године радило се на немачком и мађарском језику, а онда је уведен и српски језик. У току Другог светског рата пет државних забавишта била су под управом Министарства здравља, док је два приватна финансирао „Културбунд“.

Од завршетка Другог светског рата, па до 1953. године „забавишта“ су била под управом основне школе. У том периоду било је много деце у школама, тако да су неке зграде „забавишта“ уступљене школама, а према неким документима постојао је недостатак „забавиља“, односно кадра за рад са предшколском децом. Забавишта су тада, у свеопштем контексту кога је карактерисало сиромаштво, радила у тешким материјалним условима, међутим, окупљала су велики број деце и континуитет у раду се није прекидао.

У нашој средини је одувек постојало разумевање и брига о деци, као и брига о нашој установи од стране локалне власти. Установа се 1953. године одваја од основне школе. Њен први назив је био „Снежана“, а од 1968. године до данас зове се „Пчелица“.

Локална самоуправа, општина Апатин, као оснивач наше установе, представља најзначајнијег партнера и учесника у стварању и креирању материјалних, техничких и кадровских услова за обављање делатности. У последњих 6 година добили смо нов објект јаслица у Апатину (2018.), а комплетна адаптација и делимична реконструкција објекта урађена је у Пригревици (2019), Свилојеву (2020.) и Сонти (2021.).

Кретање броја деце у установи у последњих 10 година

<i>Школска година</i>	<i>Укупан број деце у установи</i>
2015/16.	654
2016/17.	581
2017/18.	578
2018/19.	641
2019/20.	649
2020/21.	608
2021/22.	659
2022/23.	643
2023/24.	654
2024/25.	646

1.2. Организациона структура установе

Предшколска установа "Пчелица" обавља своју делатност у 10 објеката на територији целе општине, од тога је 6 објеката у Апатину, а 4 у селима - Пригревица, Сонта, Свилојево и Купусина.

Седиште установе је у Апатину, Блок 112 бр. 56 , објекат „Бубамара“.

Пет објеката је наменски грађено („Бубамара“ Апатин , „Чаробњаци“ Апатин, „Љубичица“ Сонта, „Меденјаци“ Купусина и „Пужићи“ – објекат јаслица у Апатину).

Пет објеката је адаптирано и приведено намени - за потребе деце и реализацију програма рада („Дуга“ Свилојево, „Лептирићи“ Пригревица, „Звездице“ Апатин, „Веселко“ Насеље Рома у Апатину, и „Звончићи“ Апатин) .

Установа располаже просторним капацитетима за смештај 32 васпитне групе, односно 720 деце. Међутим, када се у обзир узму законски критеријуми за одређивање броја деце у васпитним групама, као што су узраст , укљученост, односно број деце са сметњама, двојезичност, као и демографска слика општине која бележи укупан пад становништва, број деце која бораве у Установи је мањи.

И поред солидних просторних капацитета, недостаје нам простор за смештај деце јасленог узраста, јер постоји повећан интерес за смештај деце и тзв. листа чекања, коју настојимо да елиминишемо или сведемо на минимум, током године и прихватимо сву заинтересовану децу.

МЕСТО	Назив објекта, адреса телефон, web mail	Тип боравка	Капацитет /површине/ 1. унутр.дела 2. дворишта	Капацитет 1. бр.васп. група 2. бр.деце
1.Апатин	„Бубамара“ Блок 112 025/773-029; 773-455 bubamara@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 1250 м2 • 6118	• 7 • 180
2.Апатин	„Звончићи“ Трг Ослобођења 10 025/774-442 zvoncici@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 341 м2 • 2504 м2	• 3 • 80
3.Апатин	„Чаробњаци“ Петра Драпшина 72 025/774-180 carobnjaci@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 462 м2 • 318 м2	• 4 • 90
4.Апатин	„Звездице“ Огњен Прице 67 025/773-725 zvezdice@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 364 м2 • -	• 2 • 50
5.Пригревица	„Лептирићи“ Васиља Гаћеше 54 025/822-333 leptirici@pcelicaapatin.com	Полудневни	• 482м2 • 1585 м2	• 3 • 80
6. Сонта	„Љубичица“ Војвођанска 65	Целодневни	• 1066 м2 • 2401 м2	• 3 • 80

	025/792-953 ljubicica@pcelicaapatin.com			
7.Свилојево	„Дуга“ Ослободилачка 18 025/797-016 duga@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 370 м2 • 1069 м2	• 2 • 50
8.Купусина	„Меденјаци“ Ади Ендре 4 025/786-002 medenjaci@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 388 м2	• 3 • 70
9.Апатин	„Веселко“ Насеље Рома, 24.октобра бб. 025/5779-260 veseljko@pcelicaapatin.com	Полудневни	• 192м2 • 208 м2	• 2 • 40
10.Апатин	„Пужићи“ Блок 112 puzici@pcelicaapatin.com	Целодневни	• 699,51 м2	• 5 • 71

1.2.1. Облици рада и трајање програма рада

Место реализације (назив објекта)	Број група		Временска организација (трајање програма)
	целодневни	полудневни	
„Бубамара“ Апатин, Блок 112	7	0	10 часова
„Звончићи“ Апатин, Трг Ослобођења 10	3	0	10 часова
„Чаробњаци“ Апатин, Петра Драпшина 72	3	0	10 часова
„Звездице“ Апатин, Огњен Прице 67	2	0	10 часова
„Лептирићи“ Пригревица, Васиља Гаћеше 54	0	3	6 часова
„Љубичица“ Сонта, Војвођанска 65	1	1	10 часова
„Дуга“ Свилојево, Ослободилачка 18	1	0	10 часова
„Меденјаци“ Купусина, Ади Ендре 4	1	1	10 часова
„Веселко“ Насеље Рома, Апатин, 24.октобра бб.	0	2	6 часова
„Пужићи“ (јаслице) Апатин, Блок 112	5	0	10 часова

1.2.2. Радно време установе

Сви наши објекти пружају могућност организације целодневног и полудневног боравка. Радно време је прилагођено потребама корисника услуга.

Радно време објеката у којима је организован целодневни боравак је 10 часова, траје од 6,30 до 15,30 часова.

Радно време објеката у којима је организован полудневни боравак траје 6 часова, од 07,00 до 13,00 часова.

Годишњим планом рада установе утврђују се, осим осталог, облици, трајање и језик васпитно-образовног рада.

1.2.3. Запослени

Кадровска структура запослених у складу је са потребама наше организације рад, као и са прописима који регулишу ову област.

<i>Ред.бр.</i>	<i>Радно место</i>	<i>Бр.извршилаца</i>
1.	Директор	1
2.	Педагог	1
3.	Логопед	1
4.	Психолог	1
5.	Васпитачи	46
6.	Медицинске сестре – васпитачи	5
7.	Педијатријска сестра	1
8.	Шеф рачун. дипл.економиста	1
9.	Секретар, дипл.правник	1
10.	Администр.радници	2
11.	Главна куварица	1
12.	Помоћне куварице	4
13.	Сервирке – спремачице	10
14.	Спремачице	4
15.	Возач / ложа	2
16.	Вешерка/курирка	1

1.2.4. Језици на којима се остварује васпитно-образовни рад:

Васпитно – образовни рад у предшколској установи „Пчелица“ реализује се на *српском, на мађарском језику и двојезично (српски-мађарски).*

Радно одељење у Свилојеву има једну васпитну групу, целодневног боравка, у којој се ради двојезично, на српском и мађарском језику.

Радно одељење у Купусини има две васпитне групе, једна је у полудневном, а друга у целодневном боравку, у обе групе рад се одвија на мађарском језику.

У свим осталим васпитним групама у установи рад се одвија на српском језику.

1.3. Култура установе

МИСИЈА наше установе је одређена вредносним полазиштима Основа програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ и преточена у реченицу гласи:

„ НАШ ВРТИЋ ЈЕ МЕСТО ЗАЈЕДНИЧКОГ ЖИВЉЕЊА У КОМЕ СЕ ПОДРШКА УЧЕЊУ И РАЗВОЈУ ДЕЦЕ ОСТВАРУЈЕ КРОЗ ЗАЈЕДНИЧКО УЧЕШЋЕ ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ“

Спроводећи мисију, наш задатак је да стварамо безбедно, пријатно и подстицајно окружење за боравак деце, што чинимо, осим осталог и кроз:

- Стручну компетентност и тимски рад
- Стварање безбедне и подстицајне физичке средине, простора у којима бораве деца
- Континуиран професионални развој, креативност и професионализам
- Коришћење свих расположивих ресурса локалне заједнице
- Поштовањем традиционалних вредности наше породице
- Проактивно заступање интереса деце и породице
- Кроз личну одговорност, посвећеност и мотивацију
- Успостављање квалитетних партнерских односа и континуирану сарадњу са породицом и свим осталим актерима у локалној заједници
- Неговање осећања припадности локалној заједници
- Уважавањем различитости и инклузиван приступ, неговање осећања толеранције и сарадње

МОТО којим се водимо у раду:

„ ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ПЧЕЛИЦА“ ЈЕ МЕСТО ЗАЈЕДНИЧКОГ УЧЕЊА ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ ГДЕ ОДРАСЛИ И ДЕЦА ЗАЈЕДНИЧКИ КОНСТРУИШУ (КОКОНСТРУИШУ) ЗНАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ СЕБЕ И СВЕТА ОКО СЕБЕ.“

II ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

2.1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Предшколска установа „Пчелица“ се континуирано развија у правцу демократске, инклузивне и рефлексивне праксе, градећи реални програм у конкретном контексту, заједничким учешћем деце и одраслих. Почетак имплементације програма предшколског васпитања и

образовања „Године узлета“ је школска 2022/23. година. Имплементацији је претходила опсежна припрема кроз обуке, менторску подршку, едукације, посете кластер центру Нови Сад, мењање физичке средине...

Наш задатак је да подржимо добробит деце, породице и аутономију, креативност и професионализам практичара. Програм градимо кроз заједничко учешће свих учесника – деце, породице и васпитача, у конкретном контексту заједнице којој сви припадамо, полазећи од концепције Основа програма. Програм није унапред испланиран појединачним активностима и издвојеним садржајима подучавања, већ је израњајући, јер се односи на конкретну децу, њихове породице и развија се уважавајући специфичности животног окружења, породица и вртића.

Циљ предшколског васпитања и образовања у односу на дете је подршка добробити детета кроз односе и делање.

Наша установа, вођена овим општим циљем, који је усмерен на стварање подстицајног окружења за развој и учење деце, грађење квалитетних односа међу децом, одраслима и са локалном заједницом, развија програм који ће бити заснован на реалним животним искуствима деце и усмерен на ситуације које су за њих смислене, као и на оснаживање рефлексивности и тимског рада практичара.

Општи циљеви Основа програма:

- Да сва деца предшколског узраста имају једнаке могућности за учење и развој;
- Да учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверења и уважавања, блискости и пријатељства;
- Да деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност (резилијентност), рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног „ученика“ и позитивни лични и социјални идентитет, чиме се постављају темељи развијања образовних компетенција;
- Да деца учешћем у програмима имају прилике да упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења;
- Да породице имају могућност и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције;
- Да васпитачи и медицинске сестре-васпитачи, стручни сарадници и стручњаци из различитих области и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност као и проактивно заступање интереса деце и породица;
- Да вртић и друга окружења у локалној заједници (школе, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) постану простори заједничког учешће деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку;
- Да се сви који се баве предшколским васпитањем и образовањем повезују у истраживачку заједницу ради грађења квалитетног ПВО.

Смернице за креирање квалитетног реалног програма налазимо у принципима који су дати у „Годинама узлета“ а то су: *принцип усмерености на односе, принцип животности, принцип интегрисаности, принцип аутентичности, принцип ангажованости и принцип партнерства.*

Принципи развијања реалног програма подржавају и усмеравају грађење и неговање односа уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Заједништво је основа за стварање прилика за заједничко учење, које се остварује кроз активности које су смислене, проистичу из искуства и аутентичних интересовања и односа у којима дете учествује.

Фокус васпитача није у креирању, већ у развијању програма и то кроз препознавање и уважавање интегритета, различитости и посебности сваког детета.

Фокус васпитача је и на ситуацијама и активностима којима се подржава учење детета кроз његову властиту активност, као и заједничко учешће деце и васпитача. То није директно поучавање.

Планирање и документовање

Планирање васпитно-образовног процеса настаје и развија се у заједништву деце, родитеља и васпитача. Програм који настаје је смислено повезан са контекстом и истраживањима релевантим деци и одраслима у заједници.

Планирање је тематско или пројектно, засновано на интегрисаном приступу учењу, у коме постоји јединство доживљаја, мисли и делања. Процес планирања је стваралачки што значи да није није унапред дат и одражава реалност живота групе, смислен је заједници и доноси измене у простору и креираним ресурсима.

Идеја за тему/пројекат може да проистекне из заједничких искустава која деле деца и одрасли, из дечје игре, из проблематике која заокупља децу, из уочених потреба и запитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у вртићу или окружењу. У процес планирања укључени су и родитељи, а васпитач планира места у локалној заједници у којима деца могу да проширују искуства везана за тему или пројекат.

Васпитач заснива тему/пројекат на принципима реалног програма, због тога планира увек само неколико корака унапред и циклично наставља тако што планира простор, садржаје и активности које проистичу из теме, ресурсе који су потребни, начине укључивања родитеља и места у локалној заједници која могу да проширују искуства везана за тему/пројекат.

Циљ у планирању није долажење до брзог решења, или овладавање специфичним знањима, већ осмишљавање подршке процесу учења засноване на принципима развијања реалног програма.

Васпитач документује своје планирање у обрасцу за план који надограђује током процеса развијања теме/пројекта.

2.2. Понуда програма и услуга

Предшколска установа „Пчелица“, кроз сарадњу са локалном заједницом и родитељима, континуирано ради на повећавању обухвата деце, видљивости рада установе и промоцији значаја раног развоја. У оквиру редовних програма осмишљавамо и стварамо различите начине за пружање додатне подршке деци и породици и дајемо прилику деци да учествују у животу заједнице и користе могућности које она нуди као подстицај за учење и рани развој у циљу добробити читавог друштва.

У оквиру делатности Установе организовани су различити облици рада са децом: целодневни боравак за децу узраста 1 године до поласка у школу, полудневни боравак у трајању од 6 сати за децу узраста од 3г до поласка у школу као и посебни програми.

Посебни програми

<i>Назив програма</i>	<i>Реализатор /трајање</i>	<i>Корисници (узраст деце и место остваривања програма)</i>
„Учимо српски језик“	Професор српског језика из Основне школе „Јожеф Атила“ из Купусине Трајање: школска година	Заинтересована деце узраста од 4 до 6 година, из вртића и ван њега; Простор вртића „Меденаџи“ Купусина
„Негујемо српски језик“	Васпитачи и библиотекарџи Трајање: школска година	Заинтересована деца узраста од 4 до 6 година, из установе и ван ње; Простор Народне библиотеке „Миодраг Борисављевић“, у свим одељењима библиотеке.
„Негујемо традицију“	васпитачи из објеката „Звездице“ „Меденаџи“ „Лептирићи“ „Веселко“ Трајање: школска година	Заинтересована деце узраста од 4 до 6 година, из установе и ван ње; Простори вртића, КУД-ова, Удружења
„Учимо енглески језик“	Професорка енглеског језика из Основне школе „Јожеф Атила“ из Купусине Трајање програма: школска година	Заинтересована деце узраста од 4 до 6 година, из вртића и ван њега; Простор објекта „Меденаџи“ у Купусини
Сликарски атеље	Васпитачи из објеката „Чаробњаци“ и „Лептирићи“	Заинтересована деце узраста од 4 до 6 година, из вртића и

	Трајање: школска година	ван њега; Простори вртића „Чаробњаци“ и „Лептирићи“
--	-------------------------	---

Програми подршке деци и породици

Подршка деци и породици реализује се кроз:

- **Подршку деци и породици од стране стручних сарадника установе**

Циљ програма је пружање стручне помоћи и подршке родитељима и деци о свим питањима везаним за одрастање, васпитање и образовање (саветодавни рад у оквиру редовног рада).

- **Заједничке активности деце, васпитача и родитеља**

Циљ програма је активно учешће родитеља у непосредном васпитно-образовном раду на начин за који су се родитељи определили, учешћем у реализацији теме/пројекта (на нивоу васпитне групе), као и приликом обележавања значајних датума (Дечја недеља, Дан породице, Дан дечје радости).

2.3. Физичко окружење као димензија програма

Простор реалног програма обухвата свакодневно коришћење свих простора (радне собе, ходника, физкултурне сале, дворишта, различита места у локалној заједници,...)

У ПУ „Пчелица“ сви објекти, што је велика предност, имају ограђена дворишта са различитим реквизитима за игру деце. Простор у свим двориштима наше установе омогућава конструкцију различитих просторних целина (простор за скривање и издвајање, простор за различите сензорне доживљаје и активности и практичне манипулације, физичке и моторне активности), омогућава и кинестетичке активности. Простор се може мењати, развијати, обогаћивати и осмишљавати у складу са потребама и интересовањима деце, васпитача и родитеља, као и актуелних пројеката.

Простор радне собе и уопште унутрашњи простор вртића је организован тако да садржи различите просторне целине. Промене у простору резултат су истраживања иницираних дечјим питањима, игром и пројектима. Материјали који се могу наћи у простору су природни, дрвени, пластични, рециклажни и други који омогућавају вишенаменско коришћење и подстичу дечју машту и креативност. Осим играчака и материјала са вишенаменском употребом (рестлова), у простору се могу пронаћи и реални предмети који омогућавају деци непосредан доживљај стварности.

Временска организација је флексибилна у односу на структурирање редоследа и трајања различитих ситуација и активности у вртићима.

Дневни ритам активности је устаљен, али и флексибилан што омогућава предвидљивост и континуитет и помаже деци да стекну дневне рутине.

Свакодневне активности (обедовање, спавање, боравак напољу...) се планирају у договору са породицом, а у складу са потребама деце и могућностима установе.

2.4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНеМАРИВАЊА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Сви облици насиља, злостављања, злоупотребе, занемаривања и дискриминације деце којима се угрожава или нарушава физички, психички и морални интегритет личности детета представљају повреду једног од основних права детета наведених у Конвенцији Уједињених нација о правима детета, а то је право на живот, опстанак и развој.

Одредбе Конвенције односе се на заштиту детета од:

- Физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања
- Свих облика сексуалног злостављања и искоришћавања
- Отмице и трговине децом
- Свих других облика искоришћавања (експлоатације) штетних по било који вид дететове добробити
- Нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања
- Ускрађивања информација и правичног поступања у заштити приватности
- Ускрађивања подршке за физички и психички опоравак и социјалну реинтеграцију детету које је било изложено насиљу.

Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање, занемаривање и дискриминацију проистиче из низа прописа који утврђују права детета у Републици Србији и остварују се у складу са Уставом РС ратификованим међународним уговорима, низом појединачних закона, као и Законом о основама система образовања и васпитања („Сл.гласник РС, бр.88/2017, 27/2018 – др.закон) и другим прописима којима се регулишу права детета. На основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл.гласник РС“, бр. 11/24), у складу са специфичностима рада установе донет је Програм заштите деце од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације у ПУ“Пчелица“ Апатин (у даљем тексту: Програм) и оформљен Тим за заштиту деце од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације. Забрана насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације у установи се односи на сваког - децу, запослене, родитеље (законске заступнике) и трећа лица.

Основни циљ Програма јесте стварање услова за безбедно одрастање и заштиту деце од насиља кроз:

- Стварање ненасилног и подстицајног окружења за живот и учење деце
- Подршку развоју социјалних компетенција деце
- Промовисање културе понашања и уважавања личности, различитости, толеранције и заједништва
- Развијање свести и одговорности свих запослених о заштити права деце и одраслих у установи.

Садржаји су усклађени и чине саставни део редовних програма рада и пројеката који се реализују у установи.

Превенција и рано откривање представљају једну од најзначајнијих лова у програмској заштити деце. Програм заштите деце мора да се одвија истовремено у васпитно-образовним установама и кроз стварање ненасилног и подстицајног окружења за живот и учење деце.

Програм заштите се утврђује на основу анализе стања безбедности, односно свих апеката средине, присутности различитих облика и интензитета насиља, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада.

2.4.1. ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ, ЗАНЕМАРИВАЊЕ И ДИСКРИМИНАЦИЈА

Злоупотреба или злостављање детета обухвата све облике физичког или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што одводи до стварног или потенцијалног нарушавања дететовог здравља, преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ. Насиље може бити у оквиру вршњачког односа, као и односа одрасли-деца.

Насиљем или злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног или понољеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета или запосленог.

Насиље и злостављање – запосленог према детету, другом запосленом, родитељу, другом законском заступнику, родитеља према свом детету, другом детету, запосленом, као и према трећем лицу.

Насиље може да се јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално.

Дискриминаторско понашање подразумева којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнко поступа односно врши пропуштање чињеница у односу на лице или групу лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статус мигранта, расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особинама, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосној доби, изгледу, чланству у пол.синдикалним и другим организацијама, као и по другим основама утврђеним законом.

Извршилац дискриминације, сви они који врше дискриминацију у процесу васпитања и образовања или у вези са њим, у свим релацијама;

Дискриминисано лице – учесник у образовању, запослени, родитељ и треће лице, група – учесника у образовању који су претрпели дискриминацију у процесу васп.и образ. Или у вези са њим.

Насиље има следеће форме:

- **Физичко насиље и злостављање** се односи на понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета или запосленог; физичко кажњавање деце од стране запослених или других одраслих особа.
- **Психичко насиље и злостављање** је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета.
- **Социјално насиље и злостављање** је понашање којим се искључује дете из групе вршњака и различитих облика социјалне активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивање задовољења социјалних потреба. Излагање подсмеху по основу његове националности; омаловажавање по основу личног својства; имитирање хода; говора детета са сметњама или инвалидитетом; ословљавање погрдним називима; изражавање стереотипа и предрасуда о припадницима одређеној групи.
- **Дигитално насиље и злостављање** је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука ел.поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб сајта, четовањем, укључивањем у форуме и друштвене мреже и сл.

Насиље и злостављање се препознаје и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета ис др.

Злоупотреба детета је све оно што појединац или установа не чини или чини што негативно утиче на, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој детета и доводи га у немоћан положај. То је и прекомерно истицање, однсно психолошки притисак на дете од стране родитеља или васпитача ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавањенормалног развоја и најбољег интереса детета.

- **Сексуално насиље и злостављање**, где се дете сексуално узнемирава, наводи и приморава на учешће иу сексуалним активностима које не жели, не схвата или закоје није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.
- **Занемаривање и немарно поступање** је пропуштање родитеља, или друге одобе која је преузела бригу о детету, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у у станови обухвата: ускраћивање појединих облика восп.обр.рада неопходних детеу, необезбеђивање додатне подршке у образовању, сужавање плана и програма за припаднике мањина, наеобезбеђивање материјала за рад прилагођеног деци са сметњама у развоју, инвалидитетом; неукључивање деце из осетљивих група у поједине активности; необавештавање о родитељским састанцима. Нереаговање на сумњу о занемаривање или на занемаривање од стране родитеља. Пропусте у обављању надзора и заштите детета од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотика.

Насиље је вишедимензионална појава. Не постоје прецизне границе између различитих врста и облика, односно, они се међусобно преплићу и условљавају.

2.4.2. КРИЗНИ ДОГАЂАЈ је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама.

Кризни догађаји су: природна смрт детета; покушај убиства или убиство детета и самоубиство (у установи или ван ње); покушај самоубиства детета (у установи или ван ње);природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи; саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете и /или запослени у установи; нестанак детета; масовно тровање у простору установе; дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и сл; талачка криза; насиље већих размера; техничко-технолошке опасности; природне катастрофе; епидемија која је обухватила територију на којој се налази установа; други кризни догађаји.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредног стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

2.4.3. ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ ЗА СТВАРАЊЕ БЕЗБЕДНЕ СРЕДИНЕ ЗА ЖИВОТ И РАД ДЕЦЕ У УСТАНОВИ

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да упозна све запослене, децу и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и др.актима. запослени својим квалитетним радом и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину.

Запослени не сме својим понашањем да изазове или допринесе дискриминацији, насиљу, злостављању и занемаривању детета.

Родитељ је дужан да, у најбољем интересу детета; сарађује са установом, учествује у превентивним мерама и активностима; уважава и поштује личност свог детета, друге деце, запослених, других родитеља и трећих лица.

Родитељ не сме својим понашањем у установи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања према детету, запосленом, другом родитељу, а када то учини директор је дужан да о томе обавести јавног тужиоца и полицију, а након тога ел.путем надлежну школску управу.

Специфични циљеви у превенцији:

1. Стварање безбедне физичке средине у установи
2. Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања

Превентивним активностима се:

- Ствара и негује клима сарадње и толеранције, уважавања и међусобног прихватања
- Подиже ниво свести и осетљивости свих сктера живота у установи (васпитача, мед.сестара, стручних сарадника, родитеља, деце, ваннаставног особља)у циљу бољег препознавања свих облика насиља;
- Истичу и унапређују знања, вештине и ставовепотребне за конструктивно реаговање на насиље;
- Дефинишу се процедуре за заштиту деце, родитеља и запослених од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације;
- Планирање, осмишљавање и спровођење превентивних активности, начини информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, дискриминације и дискриминаторног понашања;
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и облика дискриминације;
- Превентивни саветодавно-едукативни рад у оквиру установе у доношењу као и у спровођењу програма превенције за све интересне групе у установе.

Превентивне мере установе креирају се на основу података о:

- анализе стања безбедности у свим објектима и двориштима
- анализе резултата самовредновања и вредновања квалитета труда установе
- броју и ефектима реализованих акција, обука и других облика стр.усавршавања које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ
- степену и квалитету укључености родитеља у живот и рад установе.

2.4.4. ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Специфични циљеви интервенције:

- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља
- Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља
- Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности Програма
- Ублажавање и отклањање последица насиља

Да би интервенција у заштити деце била планирана и реализована на најбољи могући начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- Да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље
- Где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње
- Ко су учесници насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације
- Облик и интензитет насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације

- На основу којих критеријума се врши процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре.

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом доноси се одлука о начину реаговања:

- Случај се решава у установи
- Случај решава установа у сарадњи са другим релевнтним установама
- Случај се прослеђује надлежним службама

2.4.5. Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца. Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. Процена нивоа насиља се доноси на основу анализе интензитета, степена ризика, трајања и учесталости понашања, последица, броја учесника, узраста и карактеристика развојног периода детета.

На предшколском узрасту у складу са развојним карактеристикама узраста говоримо о сукобима међу децом и агресивном понашању. Тим за заштиту детета у предшколској установи приликом анализе ситуације и доношења плана активности у раду са дететом и породицом узима у обзр учесталост понашања, трајање, интензитет, последице, степен ризика по учеснике ситуације, карактеристике развојног периода и индивидуалне карактеристике детета.

У реализацију плана активности укључује се родитељ детета. Уколико укључивање породице није у најбољем интересу детета, установа на основу стручног мишљења Тима за заштиту укључује надлежни центар за социјални рад. У складу са проценом ризика и потребама детета укључују се и други системи из спољашње мреже заштите у складу са својим надлежностима (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите).

2.4.6. Редослед поступања у интервенцији

1. Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се утврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању, врши преглед видео записа. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

У случају неосоване сумње појачава се васпитно и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту оредузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

1. Зауздавање насиља и злостављање и смиревање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито васпитача, да одлучно прекине све активности, арздовоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.
2. Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након зауздавања насиља. Уколико родитељ није доступан или

његово обавештавање није у најбољем интересу детета, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

3. Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процена нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се : васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту и директор.
4. Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другг и трећег нивоа за сву децу – учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања). План заштите зависи од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основиу карактеристика детета, потреба за подршком и уз учешће детета и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.
5. Ефекте предузетих мера и активности прати установа(васпитач. Тим за заштиту, психолог, педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Прати се понашање детета које је трпело и које је извршило насиље, али и деце која су индиректно била укључена. Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби, а ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

2.4.6. Поступање установе у одговору на кризни догађај

Установа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао поорганизацију рада и функционисање установе, као и по физичко и ментално здравље појединца. Јачање отпорности устанве заснива се на следећим принципима::

1. Континуитет – подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитетног образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима.
2. Сарадња – интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе
3. Доступност – омогућавање брзог приступа доступним ресурсима како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја.
4. Ефикасност – обезбеђивање да установа активно предузима правовремене и адекватне кораке у реаговању на кризни догађај.

2.4.7. Документација, анализа и извештавање

Директор доноси решење којим се дефинише улога чланова тима за кризне догађаје, односно одређује чланове тима који ће обављати послове и активности које се односе на координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

Координација обухвата активности – планирања, организације, координације и сарадње са спољном мрежом, праћења и евалуације.

Психосоцијална подршка обухвата активности – праћења реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процена потребе за укључивањем мобилног тима и уколико до тога дође, сарадња са мобилним тимом.

Информисање обухвата активности – прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције информација, као и припремање саопштења.

А) Поступање установе када се деси кризни догађај

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај, одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа
- Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите
- Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције
- Благовремено информисање деце, запослених, медија
- Психосоцијална подршка деци, ученицима, запосленима
- Израда и реализација плана рада установе у измењивим условима и стабилизација рада у установи
- Организација евентуалних комеморативних активности
- Праћење реализације планова и евалуација
- Вођење документације и извештавање

Када су жртве кризног догађаја деца са сметњама у развоју, деца са инвалидитетом, са хроничним болестима, тим за кризне догађаје након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

Б) Поступање установе након кризног догађаја

Након реализације плана поступања у кризним догађајима и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације установа даље унапређује план поступања у кризним ситуацијама.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења васпитно-образовног рада, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације васпитно-образовног рада. Њега усваја васпитно-образовно веће, док управни одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школске управа. Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце и запослених и процењује потербу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај.

2.4.8. Документација, анализа и извештавање

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и новоом насиља и праћења ефеката предузетих мера и активности.

5) *Анализира стање и извештава*

Васпитач бележи насиље на првом нивоу, прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и евидентира у педагошкој документацији. О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво), документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања и савет родитеља.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству, односно надлежној школској управи.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета, осим ако је на захтев суда или другог надлежног органа обавезан да их достави.

2.4.8. Тим установе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Тим установе се формира Одлуком директора. Директор одређује чланове Тима руководиоца из реда запослених. Састав Тима чине: васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, педагошки асистент, секретар установе, педагог, психолог, логопед, директор.

Ради квалитетнијег планирања, организације и реализације послова, подељен је на два мања оперативна тима:

- Тим за превенцију
- Тим за безбедност

Задаци чланова Тима:

- Припрема програм заштите у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;
- Информише децу, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од Тима за заштиту;
- Учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
- Предлаже мере за превенцију и заштиту;
- Укључује родитеље у превентивне и интервентне активности и мере;
- Прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и даје одговарајуће предлоге директору;
- Води и чува документацију;
- Извештава стручна тела и директора установе;
- Организује консултације у установи и процењује нивое ризика за безбедност деце;
- Прати процењује ефекте предузетих мера у заштити деце;

У оквиру Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део, установа формира и **Тим за кризне догађаје**.

Тим за кризне догађаје се формира у циљу ефикасног поступања установе у кризним догађајима. Директор установе руководи овим Тимом.

Директор доноси решење којим се дефинише улога чланова Тима за кризне догађаје, односно одређује чланове Тима који ће обављати – координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

2.4.9. Заштита запослених

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од старне детета, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе. Када је родитељи или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

За све што није регулисано овим Програмом примењује се Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављае и занемаривање („Сл.гласник РС“, бр.11/2024) и други релевантни прописи.

III ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ ИНКЛУЗИЈЕ И ПРАКСЕ

3.1. Партнерство са породицом

ПУ „Пчелица“ у креирању реалног програма уважава примарну улогу породице у васпитању и образовању у раном узрасту и уопште у животу детета.

У нашој установи предвиђени су различити видови сарадње са родитељима, као и бројне прилике за заједничко живљење, дружење и грађење квалитетних односа, међусобно упознавање и размену.

Партнерство се гради од почетка, на првим сусретима и родитељским састанцима. Родитељима су доступни информатори о процесу адаптације, игри, иницијативи, организацији живота и рада у вртићу; упитници о навикама и особинама детета. Индивидуални (саветодавни, информативни...) разговори и подршка родитељским компетенцијама од стране васпитача, мед. сестара-васпитача и стручног сарадника су породици на располагању свакодневно. Континуирано се остварује сарадња и размена информација о развоју и напредовању и социјалном функционисању детета унутар наших вртића и са другим институцијама које се баве бригом о деци (школе, Центар за социјални рад, Интерресорна комисија), током свих транзиционих периода.

Добра сарадња са породицом остварује се и учешћем родитеља у непосредном раду кроз тематско-пројектно планирање, у заједничким активностима, излетима, посетама, учешћем у јавним манифестацијама и сл.

Партнерство са породицом видљиво је и кроз учешће породице у вредновању квалитета рада установе, учешћем у раду Управног одбора, Савета родитеља, Тима за самовредновање, Тима за обезбеђење квалитета и развој установе и Тима за инклузивно васпитање и образовање.

Посебно место заузима обележавање Дана породице, 15.маја, сваке године, јер је то дан који пружи много радости деци и родитељима кроз организовање и учешће у бројним и разноврсним активностима, на различитим местима.

Тим за сарадњу са породицом кога чине васпитачи, по један представник из сваког од објеката установе, прати сарадњу, предлаже нове облике сарадње, вреднује квалитет партнерства са породицом. Овај Тим пружа допринос сагледавању, вредновању и унапређивању овог најважнијег облика партнерства,

3.2 . Повезаност са локалном заједницом

Локалну заједницу чини друштвени и културни контекст у коме дете одраста, као и шире окружење које обухвата физичку и социјалну средину (различите установе, институције, организације, различите социјалне групе, различита места која пружају могућност за реализацију реалног програма, пројеката...). За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење - породица, вртић и друге институције и места које посећује (Дом здравља, места за изласке и забаву, продавнице, игралишта и сл.).

Тим за сарадњу са локалном заједницом чине васпитачи, представници сваког од наших објеката. Задатак Тима је да мапира места у локалној заједници као места за учење, сачињава план сарадње са локалном заједницом на основу мапирања на нивоу објеката, установе или васпитне групе. Изузетно значајан допринос пружа у проналажењу начина повезивања и сарадње на локалу, процене успешности и искоришћености расположивих ресурса, самовредновању и подизању квалитета у овом виду партнерства.

ПУ „Пчелица“ на локалном нивоу повезана је са установама и институцијама на следеће начине:

Институције и установе	Начин сарадње
Основне и средње школе на територији општине Апатин	Сарадња и заједничке активности Тимова за транзицију основних школа и вртића; Узајамне посете деце и ученика и организовање заједничких активности, акција и програма, поводом Нове године, Дечје недеље, хуманитарних продајних изложби и сл. Учешће у заједничким програмима и манифестацијама у локалној заједници Размена информација, повезивање практичара давањем правовремених информација о различитим програмима подршке за децу и родитеље- сарадња стручних сарадника, израда упитника. Актив стручних сарадника на нивоу општине Актив директора на нивоу општине ,
Основна Музичка школа «Стеван Христић» Апатин	Посете музичкој школи и посета професора школе вртићу, а у оквиру реализације различитих пројеката Присуствовање концертима и промоцији музичке школе Учешће у заједничким програмима и манифестацијама у локалној заједници
Библиотека «Миодраг Борисављевић» Апатин са одељењима у селима	Упознавање простора и делатности библиотеке кроз посете; Упис деце у дечје одељење библиотеке Реализација пројеката у просторима библиотеке (место за учење) уз учешће библиотекара; Учешће библиотекара у реализацији пројеката у просторима вртића;

	Промоција писане речи и књижевних дела за децу Читање прича, илустарација прича
Галерија «Меандер» Апатин	Организовање изложби деčјих радова два пута годишње – поводом Дечје недеље и Дана установе Посете Галерији, упознавање са ликовним делима и уметницима Простор Галерије као место за учење
Општински културни центар	Организовање биоскопских и позоришних представа за децу Присуствовање трибинама, предавањима и сл. Сарадња приликом одржавања манифестације «Дани деčјег стваралаштва», Маскенбала
Месне заједнице	Учествовање деце, родитеља и васпитача у јавним дешавањима и другим активностима и акцијама на нивоу месне заједнице у насељеним местима Заједничко ангажовање на уређењу и одржавању дворишта у вртићу
Културно уметничка друштва Црвени крст Дом за старе и пензионере Апатин ЈП «Војводина шуме» Удружења грађана Спортски клубови Полицијска станица Апатин	Посета деце овим институцијама или стручњака и запослених у одређеним областима вртићу, упознавање са њиховим радом, односно делатношћу кроз реализацију одређених активности планираних актуелним пројектима; Заједничко учешће у прославама, манифестацијама, фестивалима, акцијама...
Локалне привредне и пословне организације (фабрике, занатске радње, пијаца, пољопривредна газдинства, фарме...	Реализација програмских активности у привредним и пословним организацијама или њихово учешће у вртићу (као експерти)
Медији	Информисање о програмским садржајима вртића, о значајним догађајима, о текућим информацијама и сл.

Јавне манифестације

Јавна манифестација *«Дани деčјег стваралаштва»* коју ПУ «Пчелица» организује континуирано од 1995. године, посебан је доживљај за децу, породицу и локалну заједницу. Концепција програма, обзиром на дугогодишње постојање мења се у складу са могућностима, новим идејама, програмским променама и сл. Оно што је одређен концепт у последњих неколико манифестација је програм који траје 2 дана и одвија се у великој сали Општинског културног центра, уз учешће око 260 деце из Апатина и по једног објекта из неког од села наше општине, узраста од 4,5 до 6 година

У оквиру «Дана деčјег стваралаштва», у сарадњи са градском Галеријом «Меандер» која нам уступа простор и техничку подршку, постављамо изложбу деčјих ликовних радова на одређене теме.

Маскенбал, као део манифестације, у којој учествују сва деца из Апатина, а то је преко 400 деце, одвија се у центру града, организује се уз помоћ Полицијске станице (регулисање саобраћаја и безбедног кретања деце), а костиме у највећем броју обезбеђују родитељи.

Организацијом, припремом, координацијом ове манифестације бави се *Тим за организацију «Дана деčјег стваралаштва»* који чине директор, васпитачи и медицинске сестре-васпитачи, стручни сарадници.

Наши вртићи у свим селима, васпитачи и деца су активни учесници друштвеног живота и различитих догађања у својој средини, те сходно могућностима предшколског узраста, смислености, адекватних активности ,проналазе своје место кроз јавни наступ, истовремено учећи, испробавајући, чинећи радост себи и онима који посматрају. Дете, као и родитељ даје пристанак за учешће.

То су следећи догађаји: обележавање Божића у селу, у сарадњи са основном школом «Јожеф Атила» кроз обичаје у Купусини, «Грожђебал» и Маскенбал у Купусини и Сонти,Машкаре у Пригревици, Мајске свечаности у Пригревици и др.

На нивоу друштвене заједнице отворени смо за сарадњу са свим предшколским установама у Србији, као и друштеним чиниоцима који доприносе развоју установе, кроз партнерство у заједничким пројектима и сл.

3.3. Рад са децом и породицама из осетљивих група

Један од приоритета у раду Установе је унапређивање инклузивног васпитања и образовања. Установа има *Тим за инклузивно образовање* који се стара о грађењу и неговању културе инклузивности и развијању инклузивне праксе. У Установи се негује клима отворености и осетљивости за инклузивност и пружање једнаких шанси за учествовање свој деци. Континуирано се предузимају активности на унапређивању компетенција за планирање и реализацију инклузивног васпитно-образовног рада организовањем едукација за васпитаче, обезбеђивањем стручне литературе и организовањем различитих облика додатне подршке деци и породицама.

Приоритети у раду Тима за инклузију су:

- Неговање инклузивне праксе путем сензибилизације и едукације васпитача, мед.сестара-васпитача, стручног сарадника, родитеља и локалне заједнице;
- Унапређивање педагошке документације везане за праћење развоја и напредовања деце;
- Подршка васпитачима у планирању и реализацији васпитно-образовног рада са децом која имају тешкоће у развоју;
- Подршка родитељима деце са тешкоћама у развоју.

Установа настоји да својим деловањем у локалној заједници афирмише доступност предшколског васпитања свој деци, а нарочито деци која потичу из осетљивих друштвених група. Породице из осетљивих група имају приоритет приликом уписа у предшколску установу, а локална самоуправа, као оснивач, се стара да буду ослобођене плаћања боравка у вртићу.

Специфичност наше установе је организовање васпитно-образовног рада за ромску децу. Наиме, вртић у Насељу Рома за ромску децу постоји више од 35 година. Бенефит тако организованог рада је 100% обухват деце пред полазак у школу и преко 80% две године пред полазак у школу. Рад је организован у две васпитне групе на српском језику.

Додатна подршка деци и породицама реализује се кроз различите облике које Установа остварује у сарадњи са партнерима на нивоу локалне заједнице: Центром за социјални рад, ШОСО „Вук Караџић“ Сомбор. Дефектолози ШОСО „Вук Караџић“ Сомбор, на основу мишљења ИРК, реализују активности додатне подршке деци са сметњама у вртићима где су им обезбеђени одговарајући простори.

Општина у сарадњи са Центром за социјални рад 2021. године основала је „Логопедски – дефектолошки кабинет (са сензорном собом) за сву децу општине којој је потребна додатна подршка.

3.4. Транзиција и континуитет

Транзициони периоди представљају временске периоде током којих дете доживљава промену због преласка са једног на други ниво васпитања и образовања. Они обухватају неколико месеци пре преласка на следећи ниво и неколико месеци након преласка и односе се на: први полазак у вртић/јаслице (прелазак из породице у вртић), прелазак из јаслица у вртић, прелазак из једне групе/вртића у други и полазак у школу.

Програми транзиције се пажљиво разрађују и реализују, уз уважавање перспективе детета и родитеља, подстицање партнерства и уважавање могућности и ресурса вртића, породице и заједнице.

Активности усмерене на успешно прилагођавање и добробит детета, планирају се и реализују у узајамној сарадњи са породицом, уз укључивање других стручњака и установа, уколико постоји потреба (ЦЗСР, ИРК, други вртић, школа и сл.). Обезбеђују се повољни услови за прилагођавање детета, креирањем подстицајне средине и осмишљавањем активности, уз активно присуство родитеља током првих дана боравка детета у јаслицама/вртићу, поштовање индивидуалног ритма детета и постепено одвајање од родитеља.

Програми адаптације деце на јаслице/вртић доносе се у партнерству са породицом, уз уважавање јединствености детета, његових навика и потреба, и пружање подршке породици и деци. Након уписа деце у јаслице, у јуну сваке године, организује се заједнички састанак мед. сестара-васпитача, васпитача који раде у јаслицама и стручног сарадника са родитељима који су први пут уписали децу у јаслице. Циљ оваквог вида подршке родитељима је њихово благовремено упознавање са процесом адаптације, могућим током и факторима који утичу на адаптацију деце и породица и мерама које имају за циљ да овај процес учине лакшим и успешнијим. Смисао заједничког боравка деце и родитеља током првих дана у вртићу је у томе да прелазак детета у нову средину има ослонац у ономе што му је блиско и познато, да нову средину упозна уз подржавајуће присуство особе за коју је везано и коју познаје. То је период у коме се активно прилагођавају и одрасли и деца, јер се кроз узајмне интеракције креира нови контекст у коме се моделују узајмна очекивања, утврђују рутине и успостављају обрасци понашања. Због тога је овај период посебно значајан и важно је да буде добро испланиран, а истовремено врло флексибилан. Посебна пажња поклања се стварању поверења и добре сарадње са породицом, јер је то темељ квалитетних, узајамно уважавајућих односа и партнерства са породицом.

Једна од важних активности у овом периоду је и грађење идентитета групе, како би дете препознало сличности које га повезују са групом, доживело групу као своју и осетило сигурност, блискост и припадање. Дете такође уочава различитост и препознаје себе као јединствену и непоновљиву особу, која је вредна сама по себи и значајна као појединац, а истовремено и као члан својих група (породица, вршњачка група у вртићу, итд.)

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и школског система, као претпоставке остваривања континуитета у васпитању и образовању деце. Због тога овај транзициони период представља заједничку одговорност вртића, школског система и породице како би се олакшао прелазак детета у ново окружење. Циљ је обезбеђивање континуитета квалитетног физичког и социјалног контекста за развој и учење кроз

холистички приступ детету, уз уважавање индивидуалних карактеристика и права сваког детета. Деца предшколског узраста и њихове породице се, током припремног предшколског програма, упознају са особеностима школског система. У години пред полазак у школу сарадња Установе и основних школа се континуирано одвија. Посете школама, праћење наставе током школског часа и заједничке манифестације предшколаца са децом школског узраста чине саставни део овог транзиционог периода. Такође, родитељи деце припремног предшколског програма имају прилику да на заједничком састанку са васпитачима и стручним сарадником дискутују важне аспекте транзиције, као и да се упознају са изазовима које полазак у школу доноси.

Када су у питању деца из осетљивих група, трудимо се да одржимо континуитет и уважавамо сложеност транзиције између школског и предшколског система. Како унапређење инклузивности образовања има приоритет у Установи, настојимо да са породицама, васпитачима и представницима школе заједно планирамо процес преласка из вртића у школу. Заједно са породицом детета разматрамо у којој мери би документација која постоји, у виду педагошког профила, мера индивидуализације, или индивидуалног плана подршке, била од користи за креирање подстицајног окружења и ситуација у школи. Заједно са родитељима као партнерима креирамо праксу која се уз њихову сагласност преноси и у школски систем и има позитиван ефекат на учење и развој детета. Када је у питању прелазак из јаслица у вртић, водимо рачуна о потребама породице и деце у смислу избора објекта. Директор и стручна служба приликом формирања група и распореда васпитача, руководе се узрастом деце као и обезбеђивањем континуитета у структури групе (деца остају у истој групи од јаслица до поласка у школу).

Тим за транзицију, чији су чланови директор, стручни сарадници и васпитачи прати све активности, израђује материјале за родитеље новоуписане деце, координира сарадњу са тимовима школа.

IV ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

4.1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Развијање рефлексивне праксе је континуиран процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама, породицом и децом.

Кључна подручја рефлексивне праксе у нашој установи су:

- стручно усавршавање на нивоу установе
- хоризонтална размена
- стручно усавршавање кроз присуство на стручним скуповима
- промоција у локалној заједници

Хоризонталне размене и истраживања практичара су основни ослонац развоја праксе и грађења односа заснованих на поверењу, уважавању, размени и узајамној подршци. У установи се реализују различити начини планирања и остваривања хоризонталног учења и истраживања практичара, чиме континуирано преиспитујемо теоријска и практична полазишта и сопствене праксе у дијалогу са колегама, породицом и децом. План стручног усавршавања реализоваће се и кроз рад Васпитно-образовног већа и стручних Актива. Годишњим планом стручног усавршавања планирамо и редовно стручно усавршавање васпитача, медицинских сестара - васпитача и стручних сарадника и

сарадника путем акредитованих семинара. Осим наведеног, учествоваћемо у програмима стручног усавршавања на различитим интернет платформама (Etwinning, EPALe, Zoom, Teams)

Похађани семинари се реализују и презентују у вртићима, на Активима Установе, на стручним сусретима васпитача и медицинских сестара васпитача. Наставићемо са богатом праксом хоризонталних размена и у наредном периоду, јер овај вид професионалног оснаживања има вишеструке ефекте на квалитет рада и јачање компетенција. Једна од области која за већину васпитача и мед. сестара-васпитача представља велику новину јесте употреба веб алата у васпитно-образовном раду. Већина васпитача прошла је обуку за унапређивања дигиталних компетенција практичара. У наредно периоду трудићемо се да применимо стечена знања.

4.2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма установе

Сврха вредновања програма је заједничко преиспитивање усклађености праксе установе и реалног програма. Циљ вредновања је грађење квалитетне праксе предшколске установе. Полазећи од усмерености на дугорочне циљеве васпитања и обрзовања, квалитет програма се мери праћењем квалитета кључних димензија програма.

Кључне димензије програма су:

- средина за учење,
- квалитет односа,
- заједничко учешће,
- подршка диспозицијама за учење,
- инклузија,
- различите и демократске вредности,
- сарадња са породицом и локалном заједницом.

У процес вредновања квалитета рада Установе укључени су сви они којима је квалитет важан и који учествују у његовом грађењу: васпитаче, родитеље, децу, друге запослене у вртићима, представнике локалне заједнице.

Наиме, на нивоу установе самовредновањем се бави Тим за самовредновање и Тим за обезбеђење и развој чији су чланови васпитачи стручни сарадници и представници родитеља односно локалне заједнице.

У самовредновању установе учествују и сви други запослени који на крају школске године анкетирањем о вредновању рада установе и начинима унапређена рада доприносе развоју установе.

Са децом се води интервју (васпитачи и стручни сарадници) на крају школске године.

Директор
Вешњ
Драгана Веин, директор

Председник Управног одбора
Ј. Јовановић
Јовановић Јасмина, мед. сестра васпитач

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ПЧЕЛИЦА“ Апатин
АПАТИН, Блок 112
Број: 415/2024
Дана 12.09.2024. године
А П А Т И Н